

FOTO: TINA AXELSSON

SVETLO JE MOĆAN ALAT

TEKST: JELENA JOVANOVIĆ

Prošle godine Aleksandra Stratimirović je dobila „Nagradu za velike zasluge“, koju u Švedskoj dodeljuje Fondacija Bertil i Britt Svensson. Nagrada koja se dodeljuje od 1998. najveće je priznanje koje može da se dobije u Švedskoj za stvaralaštvo u oblasti svetla i svetlosnih tehnologija.

40

FASCINACIJA SVETLOM

Aleksandra je svoju fascinaciju svetlom i prostorom otkrila pre više od dve decenije. Diplomirala je sredinom devedesetih na Fakultetu za likovnu umetnost i dizajn u Stokholmu, a svoj dizajn-studio Strati otvorila je u ovom gradu 1998. godine.

„U Beogradu sam studirala na Fakultetu primenjenih umetnosti keramiku i staklo. Međutim, uvek sam imala veću potrebu da se bavim prostornim instalacijama, doživljam prostor, i projektima monumentalnijih razmera. „Laboratorija svetla“ u Stokholmu je u to

Beogradska umetnica Aleksandra Stratimirović uspešno se bavi dizajnom svetla i preko 20 godina živi i radi u Stokholmu. Na svom veb-sajtu ukratko je navela: Aleksandra Stratimirović is all about art light design. U kontaktu i dosluhu s vremenom, ona u svom radu inventivno koristi domete novih tehnologija, kreira originalne umetničke instalacije, stvara za specifične prostore, i za svetlo kaže da je „moćan“ materijal koji oblikuje mnogo toga

FOTO: ROBIN HAYES

You say Light – I Think Shadow

Jedinstvenu knjigu **You Say Light – I Think Shadow** Aleksandra Stratimirović je uradila zajedno sa Sandrom Prun. U njoj različiti umetnici odgovaraju na pitanje – Šta je svetlost?

„Kroz taj rad srele smo ljude koji su nam inspiracija, i čiji rad cenimo. Neke smo lično poznavale, ali smo s većinom kontaktirale povodom knjige. Sama knjiga je umetnički projekat. Ceo proces je bio veoma kompleksan i zanimljiv rad. Od 109 odgovora, pamtim svaki. To je knjiga koja je večita inspiracija.”

41

vreme bila jedan od retkih centara gde je bilo moguće studirati savremeni dizajn svetla. Te studije su mi otvorile vrata u svet svetla, i pružile mi veliku inspiraciju i moralnu podršku da krenem u tom pravcu.”

Za bavljenje svetlom Aleksandra kaže da ono ima i skulpturalni i arhitektonski karakter, te da je neminovno društveno angažovano, pošto je smešteno u javne prostore i ima direktan kontakt s ljudima.

„Svetlo je veoma moćan materijal. Svetlom se utiče na atmosferu, na raspoloženje, na doživljaj prostora. Baš zbog te moćne karakteristike važno je razumeti kako da se tretiraju svetlo i prostor.

Moje instalacije su uglavnom kreirane za specifične prostore. Da bi sve bilo kako sam zamislila, moram dobro da isplaniram i prilagodim tu krajnju viziju realnosti. Vodim računa o materijalima, izradi, implementaciji, instalaciji, programiranju, o dinamici svetla u odnosu na prostor, o funkciji. I na kraju, što je isto veoma važno, o tome kako će se instalacija održavati i negovati, ako je u pitanju permanentna postavka.”

A razvoj nauke i tehnologije veoma je uticao na oblast dizajna kojim se bavi, ističe naša sagovornica.

„U poslednjih dvadesetak godina desile su se neverovatne stvari. Međutim, razvoj tehnologije je jedna stvar, a primena te tehnologije je druga stvar. Divno je imati dobar i raznovrstan alat za rad. Mi, koji koristimo te tehnologije, odgovorni smo na koji način ih koristimo. Svetlo je moćan alat. Koliko može da bude fantastično, toliko je i opasno. Prostori, arhitektura, ljudsko raspoloženje, priroda i opstanak mogu da se upropaste neadekvatnom aplikacijom.”

SARADNJA S PROSTOROM

U obrazloženju „Nagrade za velike zasluge”, koja je Aleksandri svečano uručena prošle godine u Stokholmu, navedeno je i da instalacije i projekti umetnice doprinose humanijem okruženju u javnim prostorima, bolnicama, školama, domovima za stare, stambenim prostorima...

Ovo stvaranje za specifičan prostor, objašnjava naša sagovornica, poseban je način razmišljanja i stvaranja.

„Mene privlači proces saradnje s prostorom i njegovom funkcijom, kao i emotivna saradnja, i uspostavljanje di-

FOTO: THOMAS SALVA

Beograd svetlosti

Aleksandra Stratimirović je osnivač festivala Beograd svetlosti, koji se održava tokom februara u KC Grad, i koji stalno informiše, edukuje, otkriva, inspiriše i boji grad drugačijim bojama. U priči o ovom festivalu Aleksandra podseća da je on nastao pre više od dve decenije, u mračnim devedesetim. Od 1998, i prvog izdanja koje je nazvano „Svetlosni identitet grada”, festival je godinama predstavljao stvaralaštvo velikog broja domaćih i stranih umetnika, kao i rad najaktuelnijih svetskih dizajnera osvetljenja. Aleksandra podseća da je Beograd bio jedan od gradova pionira u svetu koji je imao svoj festival svetla – uz Lion, Ljubljanu, Ajndhoven... Ova manifestacija, ističe još Aleksandra, nikad nije dobila ozbiljnu podršku kakvu zaslužuje, nažalost, niti uspela da dostigne veličinu koja bi stavila Beograd na mapu savremenih *light art* gradova.

„Pošto se Beograd svetlosti uvek bazirao samo na ogromnom entuzijazmu i velikom angažmanu jedne male ekipe, nisam sigurna kada i kako ćemo nastaviti. Zависи od inspiracije i vremena...”

FOTO: ROBIN HAYES

jaloga s posetiocima. Ako je u pitanju škola ili bolnica ili železnička stanica, ili stambeno naselje, pristup je različit. Meni je uvek veliki izazov da kreiram specifične ambijente, i integrišem umetnost u prostore koji nisu primarno stvoreni za umetnost.”

Dodaje i da je svaki projekat jedinstven, da svaki zahteva pažnju i posvećenost, i donosi posebno iskustvo i radost.

„Iako ponekad može da bude naporno i napeto, ja stvarno uživam u najvećem delu procesa. Inspiriše me da svaki put napravim korak dalje, da se upustim u novu avanturu koju treba da rešim. Put od koncepta do realizacije nije nikad lak. Uzbudljiv je.”

FOTO: STANISLAV MILOJKOVIĆ

INSPIRACIJA MOREM...

Aleksandra Stratimirović je u Švedskoj prošlog septembra predstavila i jedan novi rad. Reč je o prostornoj, svetlosno-zvučnoj instalaciji „Underworld” koja je posebno kreirana za Smugen, malo ribarsko mesto na zapadnoj obali Švedske.

„Moj koncept crpi inspiraciju iz vrlo specifičnog morskog okruženja tog obalnog područja, koje ima snažnu vezu sa životom u Skageračkom moru. Projekat je nastao i sa ciljem da se skrene pažnja na osetljivi morski život i njegovo krhko okruženje. Na njemu sam saradivala s lokalnom organizacijom koja se aktivno bavi čišćenjem morskog dna od starih ribarskih mreža i ostalog opasnog đubreta koje polako ali sigurno uništava podvodni svet.”

Instalacija „Underworld” napravljena je od recikliranog materijala s dna mora. Prikazuje dimenziju svakodnevnog života imaginarne civilizacije podvodnog sveta, i ima neke prepoznatljive elemente iz ljudskog života – to su urbani karakter instalacije, jednostavni oblici arhitekture i suptilna dinamika svetla. Originalni soundskejp je komponovao argentinski muzičar Leonel Kaplan koji je kombinovao zvuke mora i grada dodavši tako dublju i živopisniju dimenziju čitavoj instalaciji.

... I POLARNOM SVETLOŠĆU

Među brojnim radovima Aleksandre Stratimirović poslednjih godina jedan od zapaženijih bio je „Northern Lights”, instalacija predstavljena 2014. godine. Aleksandra navodi da je ovaj rad nastao

nakon što su s njom kontaktirali jedna pariska agencija i Švedski Institut s idejom da napravi svetlosnu instalaciju u Parizu inspirisanu Skandinavijom, a povodom posete švedskog kraljevskog para Francuskoj.

„U prelepom parku Palais Royal izvedena je instalacija „Northern Lights” duga 120 metara, moja verzija aurore borealis. Švedska kraljica je aktivirala instalaciju. Taj rad je kasnije otvorio Amsterdam Light Festival, bio je postavljen u Jerusalimu ispred zidina starog grada, pored Davidove kule, u Singapuru za iLight Marina Bay, i u Londonu na Lumiere London festivalu. Lokacije u tim gradovima sam izabrala u saradnji s lokalnim kustosima, i mojim tehničkim timom.”

SVETLOST BUDUĆNOSTI

U jednom svom projektu Aleksandra je oslušnula najmlađe – zabeležila je dečja razmišljanja o svetlu, budućnosti, tami... Njihovi odgovori postali su okosnica umetničkog projekta „My light future”. Danas, otkriva Aleksandra, ovaj projekat dobija svoj nastavak.

„Sećam se kad su nakon godina mraka svetleće reklame i bildbordi odjednom preplavili Beograd, sve s vizijom života i uspeha iz perspektive kazina, šminke i ogromnih automobila. Pitala sam se da li neko stvarno može da poveruje da je to sreća u životu, i u kojoj meri sve te bleštave reklame utiču na nas građane. Započeli smo projekat „Moja svetla budućnost” kao eksperiment. Radili smo intervjue s malom decom na temu života, budućnosti, svetla, tame... Dečje kratke izjave pretvorili smo u svetleće

Beograd danas

„Beograd ima veliki potencijal, ima istoriju, ima kreativne i pametne ljude. Mogao bi da bude primer, ali nije. Nešto tu ne funkcioniše kako bi trebalo. Kultura je sputana nazadnom politikom već decenijama. Ja znam da u Beogradu i Srbiji žive i rade neverovatno kreativni ljudi. Njima treba pružiti uslove da žive u Srbiji, da normalno rade i doprinesu boljoj Srbiji. Kreativni umovi (iz oblasti umetnosti i nauke) osnovni su motor i pokretač razvoja društva”, kaže Aleksandra Stratimirović u priči o Beogradu danas, o njegovim potencijalima i našoj stvarnosti.

reklame postavljene u izlozima radnji, kafea, biblioteka, knjižara i raznih drugih javnih prostora. Zanimljivo je da uz pomoć svetla, eksponirane na taj način, te dečje iskrene kratke fraze postanu ozbiljne i moćno precizne opservacije.”

Ovaj projekat je započet u Beogradu, a potom je rađen s decom i u Mostaru, Tirani, Bolonji, Ljubljani i velikom delu Švedske. Pre nekoliko godina održana je i velika izložba u Stokholmu.

„U poslednje vreme se pojavljuju inicijative da se u nekom obliku ovaj projekat implementira kao permanentna instalacija. Upravo radim s jednom školom u Stokholmu na takvom projektu. Možda ćemo uspeti da napravimo prvu permanentnu svetleću reklamu s iskrenom i pametnom porukom.”

NOVE UMETNIČKE INSTALACIJE

Ove godine Aleksandra radi i na pet novih umetničkih instalacija u Švedskoj. One su u različitim fazama izrade, a reč je o radovima za jednu školu, za novu bolnicu u gradu Örebro, i za nekoliko naselja u Stokholmu. Tu je i nekoliko obimnijih projekata na kojima će raditi više godina.

U toku prošle, prilično intenzivne godine, naša sagovornica je svoje radove predstavila i u Beogradu, i u Rosariju, u Argentini. Kao umetnički direktor i kustos radila je festivale Skopje Light Art District i Beograd svetlosti. A sredinom oktobra instalaciju „Underworld” predstavila je u Joensuu, u Finskoj, na tamnošnjem Visual Festivalu.

Aleksandra kaže da pored svega toga uvek ima puno „nevidljivog” angažmana na raznim konkursima koji su tajna dok ne krene izvođenje projekata. I dodaje da se priprema za svoj omiljeni festival svetla „Svetlosna Gverila” u Ljubljani 2020. godine. I za još dosta toga.

FOTO: ROBIN HAYES

